

raze, katere je treba umeti, razklada bistvene knjige enostavnega knjigovodstva in naposled podaje še praktičen primer iz trgovskega poslovanja. Zato more vsakdo knjigo umeti in se seznaniti s tako važnim knjigovodstvom. Jezik je pravilen, znanstveni izrazi dobro pogojeni, le »razhod« poleg »pripoda« v pomenu »oddaja« mi ne ugaja. Sploh moramo v slovenščini paziti, da ne rabimo prevečkrat sestavin iz korenine »id« in »hod«, ker je to v nemškem, ne pa v slovenskem duhu. Nемец rabi silno rad besedo »kommen«, bodisi v frazah ali sestavah, Slovenec pa ne. Mnogi kupčijski izrazi so v vseh jezikih sprejeti in jih ne kaže sloveniti. Kjer so pa vendar v jeziku posebni izrazi (n. pr. odnos, prenos, menjica), tam bi ne bilo napačno, ako bi bil poleg slovenskega izraza tudi dotični nemški, ker bi bila knjiga rabljivejša. Želeli bi, da bi se bile nekatere besede etimološko razložile, n. pr. storno (na str. 9, kjer naj bi bilo »storno-stavek«, ne »storno — stavek«) rimesa, deviza, trata, trasant . . . A to so le moje posebne misli, s katerimi nečem grajati vrlega dela, kateremu le želim, da bi se dobro razširilo in mili slovenščini polagoma vrata odprlo v kupčijsko — dosedaj večinoma le nemško — poslovanje.

Naj bi pa tudi vrli gospod pisatelj mogel in hotel še z drugimi deli obogatiti naše slovo!

„Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.“ Prevel, uvod in komentar spisal Franc Brežnik, c. kr. profesor v Rudolfovem. Maribor 1889. Velika osmerka. Str. 135.

To delo je izhajalo v »Popotniku« in je tukaj v posebni knjigi. M. F. Kvintilijana delo: »Institutiones oratoriae« v dvanajstih knjigah ima namen, poučevati v govorništvu in sicer ne samo z nekaterimi pravili, ampak pokazati hoče, kako naj se vzgaja bodoči govornik za svoj poklic. Zato je v tem delu tudi mnogo naukov o vzgoji, in prav zaradi tega si je izbral gosp. prelagatelj tega pisatelja, da ga »pošlje kot prvega pedagoškega klasika med Slovence«. Gospod profesor nam ne podaje celega Kvintilijanovega dela, ampak samo 1., 2., 10. in 11. knjige pogl. 2. A pred prevodom nahajamo v slovenskem delu jako obširen »uvod« (31 str.), razlagajoč vzgojo in zgovornost pri Rimljanih, socialne razmere v Kvintilijanovi dobi, razvitek govorništva pri Rimljanih, Kvintilijanov načrt vzgoje in pouka, njegove nazore o vzgoji značaja, njegov smoter v vzgoji, jezikovne zasluge. — Komentar pred prevedenim izvornikom je obilen in točen, ponajveč zgodovinski, tu pa tam tudi samó stvarjen in celó praktičen.

O tej knjigi moremo reči z dobro zavestjo, da je marljivo sestavljena, skrbno izdelana bodisi po vsebini, bodisi po obliki, in z resnobnim duhom, vzornim mišljenjem navdihnena. Žal, da se piše danes pri nas malo knjig, katere bi prevečala ona zavedna modrost, katere bi podpiralo tako temeljito znanje, kakor to knjigo. Dasi nam predstavlja prelagatelj svojega pisatelja z vso vnemo in ljubeznijo, vendar ne gleda samo nanj, kakor bi bil slep za to, kar ni staroklasično. Marveč takoj v prvi opazki izraža

velevažno, temeljno resnico o razmeri klasičnega poganstva in krščanstva, rekoč, da »v starem veku ni bil še duh od narave celó ločen«, a v krščanstvu »ne postane novorojenec samo ud dotične države, temveč tudi ud cerkve, ki mu podeljuje sredstva . . . za srečno življenje po smrti.« Vseskozi se pozna gospodu prelagatelju, kako ga v vseh naukih, v vseh dogodbah, v razmerah zanima najbolj etična ali nravsvena stran. Tudi njegov izvornik mu zato najbolj ugaja, ker naglašja tako umevno, da je namen človekov: nravnost, »da mora govornik biti poštenjak!«

Kakor je vreden ta duh vse hvale, tako moram tudi z dostojno hvalo priznati gospodu prelagatelju temeljitost in obširnost v znanju, katero razodeva v uvodu in komentarju. Res, da se je mogel opreti na enaka dela v nemškem jeziku, a ves načrt, vse obdelovanje moramo imenovati njegovo lastnino, kar se lahko spozna in presodi. Tudi jezik nam razodeva skrb prelagateljevo: izbran je in čist. Le to treba opomniti, da je tu pa tam pretežak. Res je, da dela tvarina te težave, vendar se dá vsaj nekoliko tudi ta težava v jasnem, gibčnem slogu premagati.

Srčno želim, da bi za prvim takim in tako (!) obdelovanim pedagoškim klasikom prišli na vrsto še mnogi drugi. Želim tudi, da bi gospod profesor v slovensko slovo presadil še marsikak drug staroklasičen proizvod, zakaj on ima sposobnost, kakor tudi prava načela in pravo voljo za taka dela. Kje so nasledniki prevodov: »Kritona, apologije, Sofoklejevega Ajanta, Ksenofontovih »spominov na Sokrata« i. dr.?

„Nova pesmarica.“ Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesmij. Sestavil Ivan Železnikar. V Ljubljani 1889. Založil Drag. Hribar. Tiskala »Narodna tiskarna«. Str. 304. 16°. V platno vezana 1 gld. 20 kr. — V knjižici je 78 pesmij domoljubnih, 35 ljubavnih, 23 napitnic, 42 raznih, 24 hrvatskih, 6 srbskih, 3 bolgarske, 7 ruskih, 12 raznih slovanskih pesmij. — Knjižica je namenjena rabi pri petju. Zadnje »pesmarico« je izdal Razlag. 1872. Na tej sloni sedanja, dasi je drugače in res bolj urejena. Namenjena je odraslim, ki jo morejo rabiti za pevanje. Želimo le, da bi se pri nas petje čim dalje razširilo in priljubilo, lepe pesmice domačile, a slabe opustile. Je-li v tej zbirki vse dobro, o tem naj sodijo drugi. Da ne more biti knjižica brez politične barve, zdi se »pri(!) sedanjih razmerah« samo ob sebi umljivo, in zato mora biti v knjižici (str. III.) neumestna opazka o ruskih pesmih. Zakaj so neki »kočljive«? Ali so češke tudi kočljive? In vendar pravi sestavljalec, da jih je priobčil »razmerno malo«, dasi »so nam najbolj sorodne«. Zakaj torej ne? Nikar ne dražiti brez potrebe!

„Rafael“ ali nauki in molitve za odraslo mladino. Spisal Jožef Krčon, duhovni svetovalec. Z dovoljenjem prečastitega ordinarijata Ljubljanskega. V Ljubljani, 1889. Založila »Katoliška Bukvarna«. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. 16°, str. 350—X. Knjiga v platno vezana 60 kr., v usnju 80 kr., z zlato obrezo 1 gld. — O ti knjigi, kakor o molitveniku g. Fr. Marešiča,

rečemo gledé na obliko — vsaj večinoma lahko, da sta nekaki izjemi. »Rafaelova« vsebina je res izvrstna in ne morem dovolj pohvaliti pisatelja, da je podal naši odrasli mladini takega tovariša proti nebesom. Mladim in odraslim čitateljem priporočamo prav toplo »Rafaela«; pisatelju pa želimo, da bi se knjiga kmalu pokazala v drugi izdaji.

„**Hoja za Marijo Devico**“ ali posne-manje njenih čednostij. Po P. Sebastijanu Zajlerju, premonstratencu, posnel B. Bartol, duhovnik. Na svetlo dala družba sv. Mohora v Celovcu, Drugi natis, 1890. Tiskarna družbe sv. Mohora v Celovcu. Cena mehko vezanemu iztisu za ude 40 kr., za neude 50 kr. Veznina stane še posebej za popolnoma v prtu vezan iztis 40 kr., v usnju z rudečo obrezo 50 kr. in v usnju z zlato obrezo 60 kr. Po pošti sprejet iztis 10 kr. več. — To je udom družbe sv. Mohora znana knjiga, ki je tu v drugem natisu. Radi omenjamo, da je poleg izvrstne vsebine tudi jezikovna oblika pravilna in lepa.

HRVATSKO SLOVSTVO.

(Konec.)

Znani narod, katerega je previdnost božja razkropila po celem svetu in s katerega člani so tudi Hrvati lepó obdarjeni, pohvali se lahko s posebno bistrim umom, če je treba zadovoljiti volji in željam čitateljstva. Tudi izdajatelj »Dom i svet«-a — vreden sin svojega naroda — je spoznal, kaj naj podaje svojim čitateljem, da bodo zadovoljni. On je brzo spoznal, da bi strogo leposlovni list izdajatelju ne koristil mnogo, pa je zato utemeljil list, kateri bi bil nekako v sredini — niti bel, niti črn, kateri bi pa vendar nosil lahko ime leposlovnega lista. In evo ga »Dom i svet«-a! Žalostna osoda zadela je dakako najpopreje pésmice, katere so vendar prave hčerke lepega slovstva, ker one so bile že v početku in so še vedno povse izključene iz »Dom i svet«-a. Dakako, takovo blago je drago, a niti jih srednje naobraženi neznam kako slastno ne čitajo. Širje polje pa je ostalo romanom in povestim, katere so si osvojile malone celi »Dom i svet« od prve strani pa do zadnjih dveh. Vendar tudi tukaj je trebalo bistrega očesa. Dasi se povesti, zlasti romani, radi čitajo, vendar se čitateljstvo ne bi zadovoljilo s kakovimi klasičnimi, npravstveno pisanimi povestmi, nego jih je treba začiniti z obilno mero nenravstvenosti, katere je sedaj posebno v navadi, a k temu morajo biti tudi »srce dirateljni« — v srcé segajoči, ker drugače ne bi dosegli nobenega uspeha. In res, v »Dom i svet«-u najdeš obilo takovih romanov, kateri ne samó ne blaže srca, nego je trujejo s pogubnimi strastmi, takó, da se je celó neki učeni protestant čudil, da se nihče ne ustavi takemu listu. Ti rečeš morda, da preveč črno gledam in pa da je glavno, da tudi naobraženi svet, posebno pa krasni spol ljubi hrvatsko knjigo: ali odgovarjam, da je bolje, ničesar ne čitati, kakor pa čitati tako kvarljive stvari. Res se bode »Dom i svet« omilil morda kakovi stari, zapuščeni gospici, katere v svoji sobici prebira »Romanbibliotek«-o in vsaki čas

pogleduje na okno, ali se ne bliža zaželeni vitez in ji donša srce v naročju, vendar vprašam, kateri pošteni oče in katera skrbna mati bodeta dopustila svojim otrokom — tudi če so že v mladeniški dobi — da čitajo onakove stvari, kakor so Kumičićeve: »Saveznice«, njegova »Otrovana srca«, katere izhajajo v letošnjem »Dom i svet«-u in mnoge druge stvari, ali bolje smeti, katere se prevajajo iz slovstev drugih narodov. Rad priznavam, da je Evgen Kumičić (Jenio Sisolski) nenavadno darovit in plodovit pisatelj, vendar zakaj opisuje vedno izgubljene, gnjusne in zlobne ljudi, kateri plavajo v človeških strastih? Kaj ni še vedno dobrih ljudij na svetu? Jako se moti, če méni, da bode s svojimi povestmi vzdignil pale in otel izgubljene; njegove povesti pripravljale bodo novih žrtev, trovale mlada srca in vzbujevale strasti — ako bode tako pisal, kakor je do sedaj.

Za povestmi se vrsté smešnice, a za smešnicami opis slik, s katerimi se »Dom i svet« posebno ponaša. Slik ima »Dom i svet« obilo, v vsaki številki donese jih osem do deset. Slike predstavljajo obično dnevne svetske dogodke; od nedavna je začel donášati tudi razne slike iz hrvatske domovine, kar je hvalevredno, zlasti pa donša slike raznih znamenitih osebnostij. O slikah v obče sodim, da so dokaj slabe in mnoge njih jedva malo nadkriljuje slike iz raznih nemških judovskih listov, portreti so pa nekakova vaba za naročnike. Da ne govorim o raznih osebnostih, katere so na svetskem glasu (razni vladarji, škofje, ministri itd.), donša »Dom i svet« tudi Hrvate, one, kateri so se na slovstvenem polju odlikovali, še česče pa znamenite pristaše in zagovornike raznih političnih strank, čes leposlovni list »stoji nad strankama«. Dakako, dasi »stoji nad strankama«, vendar donša raje vladine pristaše, kar posebno prija listu, ker si ga naroči marsikateri naročnik, kateri bi se drugače ne naročil, čes, kako bi ne podpiral lista, kateri donša slike prevzvišenega gospoda bana — narodnega dobrotnika — prejasne gospe banice in mnogo drugih naših vplivnih oseb. Nu, včasih pa izide v »Dom i svet«-u tudi slika kakovega hrvatskega rodoljuba — da je volk sit in ovca cela — a obé stranki tolaži z besedami: »Mi smo nad strankama!«

Za slikami se vrsté mali odstavki: »osebne viesti, kronika, umrli i nesreće, književnost i umjetnost (obično samo naslovi knjig), kazalište i glasba, trgovina i promet, šah, rebusi i igre«, a vse završujeta: »moda i šport« z eno modno sliko. Kakor vidiš, prijatelj, list je res jako mnogostran in raznovrsten.

Ta leposlovni list torej je osnovan na zdravem temelju, je najbolji in najpriljubljeneji leposlovni časopis in prinaša narodu zdrave, dobre zabave in pa pouke! Jaz pa pravim, da list nima prav nič hrvatskega, kakor ime in pa to, da je pisan v hrvatskem jeziku, vse, vse drugo je tuje, čisto tuje. In baš zaradi tega bode Hrvate potujčeval fino in počasi, ker je jako umen in zvit, oblečen v hrvatsko obleko, kakor volk v ovéji koži. List, narodu koristen, moral bi imeti povsem drugačen temelj, pa tudi biti v drugih rokah;